МАНДРИ ДО СТАРОЇ РЯБИНИ НА ДРУГИЙ ДЕНЬ ПІСЛЯ «КІНЦЯ СВІТУ»

«ПРИПАДАЮТЬ ДУМКИ ДО ЗЕМЛІ…»

Це рядок із поетового вірша, що вразив мене і надихає шукати разом із словами поезії зерна істини у мові моїх земляків, неговірких і працьовитих, доброзичливих і щедрих.

Коли наприкінці 80-х минулого століття вийшла у світ збірка поезій автора родом із маленького села Стара Рябина, що на Сумщині, Миколи Чумака, у широких колах читачів навіть книги видатних поетів неодмінно починали читати зазвичай із останньої сторінки. Дивна, як на нинішні часи,традиція виникла тоді сама собою, та продиктована була установками, чи то пак рекомендаціями, «зверху» та «з компетентних органів»… Необхідною умовою виходу збірки віршів мали бути «паровози», себто хвалебні вірші епосі «соціалізму з людським обличчям», комуністичній партії та її керівній і спрямовуючій ролі… А щось справжнє, реалістичне, душевне, ліричне мало відходити на задній план. Як неголовне, не визначальне. І друкувалося після «паровозів». Отож тодішній читач і шукав отого «не визначального». Часом і без особливого успіху.

48 сторінок «Спраги» (так називалася перша збірка Миколи) можна було читати і спочатку. Бо вмістились у ній студенти, аспіранти, ветерани війни, птахи, дерева. Словом, аж ніяк не «паровози». Хоча славнозвісні «Мишенята» стали на заваді пильному, недремному оку цензури (на щастя, слово вже вийшло з обігу). Пам'ятаю, коли Микола читав цього вірша у клубі письменників, один із харківських поетів, слухаючи, плакав… Тодішній доцент зооветінституту (нині – академії) Чумак, здавалося, так поєднував тексти своїх лекцій із віршами, що часом студенти плутали теми його лекцій із назвами його поезій. «Якби не вірші, не було б із мене ні кандидата, ні доцента» – жартував чи то говорив усерйоз поет…

Літературна студія починалася на Пісках, у гостинній оселі В. П. Тимченка. Певно, на паркані й табличка стара збереглася: «Вул. Свердлова, 56». Далекі 60-і минулого століття. А правою рукою відомого поета на той час був іще початківець, але вже досвідчений, Микола Чумак. І районна газета мала кількість читачів, яка визначалася числом із багатьма нулями. А публікації віршів були справжнім святом для вчителів, школярів, справжніх шанувальників красного слова.

За столом у тісній кімнатці музичної школи (це вже пізніше) сиділо товариство, яке знало справжню ціну поезії, – неголосній, щирій, глибокій, – мов краплині води у спеку… Між старостою (М. І. Чумаком) та керівником студії (В. П. Тимченком), як між млиновими колами перемелювалися відібрані ретельно зерна перших літературних спроб, аби світилося згодом чисте борошно поезії…

Чумак знаходив її там, де, здавалось би, тільки прозаїку й братися за перо. Рядки ж його віршів дихали щирістю, болючою тугою сільського трудівника в колгоспному ярмі, закоханістю студента, теплом долонь матері… А що ж хіба мав нести до людей син фронтовика загиблого в сорок третьому та овдовілої матері, на руках якої залишилося четверо дітей! Адже майбутній поет і науковець у дитинстві був свинопасом і погоничем волів, косарем і молотником (міг навіть молотити «в три ціпи»), крадькома від об'їздчиків збирав колоски. У тяжкі повоєнні роки в родині хоча й опухли від голоду, але всі вижили… А в школі не встигав учитися добре, бо ніколи було через заробляння на шматок хліба…

Перед очима назви наступних поетових книг: «Бджолиний хліб», «Обрій на крилах», Лебедині запросини». Там – життя. З радощами і горем, із зустрічами й розлуками. Невигадане, неприкрашене. Ось уже і «Вибраного» чекаємо з нетерпінням… У поетичних рядках і про нас, його читачів…

На заняттях літстудії, що поновила свою діяльність у районному Будинку культури, до Чумакового слова прислухаються. Бо воно доброзичливе, виважене. А ще ретельніше вбирають у свою долю його вірші з нових книг, читаючи їх за новим звичаєм із першої сторінки. Мудрі, живі, мов краплини води у спрагу. Довгого їм і щасливого життя!

* * *

Миколі Чумаку

У Старій Рябині не малі
і зірки, і печалі, і свята…
Солов'ї відспівали в селі,
і співати б тепер солов'ятам.
Та мороз аж за серце бере –
і далеко хлопчині до казки…
Гріє душу сухий очерет,
мов окраєць од тітки Параски.
Повна хата малої рідні,
стогне в пеклі колгоспному мати:
трудодні, трудодні, трудодні,
бо не треба нікому вмирати…
Треба жити, як батько звелів,
перед боєм, що буде останнім…
І летять до осель журавлі
з похоронками, а не з листами.
Їх стрічати, як спрагу під Спас,
в матір вірити – в ту, що без німба,
і, щоб обрій на крилах не згас,
все шукати бджолиного хліба.
І себе, і птахів, і людей,
хоч словами, та все ж лікувати,
і не збитись зі стежки ніде,
що веде аж до рідної хати…
У Старій Рябині не малі
і зірки, і печалі, і свята…
«Припадають думки до землі
і не можуть ніяк одірватись».

P. S. Завдяки несподіваній ініціативі та старанням Михайла Скорика, уродженця Старої Рябини, нині спецкора «Голосу України» по Дніпропетровщині, та вашого покірного слуги незадовго перед Новим роком, у заметіль удалося здійснити подорож на батьківщину багатьох добрих людей, серед яких і поет Микола Чумак і відомий журналіст Анатолій Стріляний.

Тепер це – просто Рябина, а колись було їх дві: Стара та Нова. Задовго до снігів…

Будинки в Рябині не бідні, не багаті й забарвлені переважно в синій колір.

Багато років підряд Анатолій Іванович Стріляний вів програму «Ваші листи» на хвилях радіо «Свобода» з офісу в Празі.

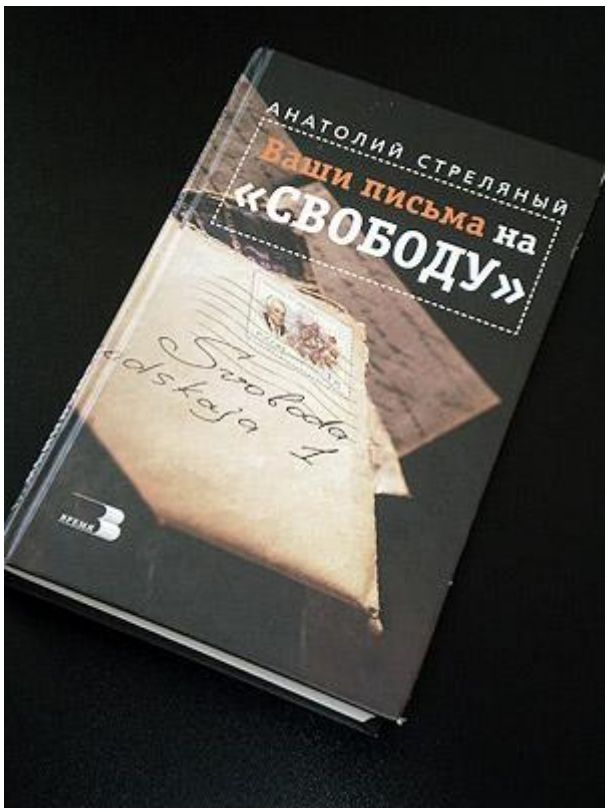

Це дехто чув, декому вдалося прочитати…

«За такі показники вам би при Союзі всім Героїв Соцпраці присвоїли!»
Фермери Олександр і Юрій Синьогуби (зліва направо) і Анатолій Іванович Стріляний.

22.12.2012. Село Рябина. А. Стріляний, І. Карпенко, М. Скорик, М. Чумак, В. Бойко на виступі в школі наступного дня після «кінця світу». Вимкнено опалення. Зламавсь автобус. Зате є світло.

Так у берізках колишньої Старої Рябини у жовтні щороку.

А до Свято-Миколаївського храму, спорудженого в XIX ст.,
ходять здебільшого бабусі – молодь обирає винний відділ.

Перед храмом Св. Миколая на вигоні минулого літа було пасовище. Коза, мабуть, уважно прислухається до дуету баранів на обійсті А. Стріляного.

Ці кози допомагають жити всім.

Неподалік од Рябини Кириківка – і селище,
і залізнична станція – просто центр цивілізації!

А в селі влітку тихо, зелено, патріархально…

Сюди, на берег Ворскли, якщо вдасться, маємо намір прибути вже зовсім скоро, кликано ж разом із літераторами студії «Суголосся» з Деркачів на майську кашу, а при нагоді й на виступ у Великописарівській районній бібліотеці.

Підготував Віктор Бойко